

որոնք միացած սրբազան զօդով մը՝ զոր-
ծեցին և կը գործեն ազգեցութիւն մը այն-
քան ընդարձակ և այնքան յարատեւ՝ մարդ-
կային գործունէութեան ամէն խաւերու
մէջ թափանցելու աստիճան, ազուակա-
նացնելով միանգամայն ամենաբարձր գա-

ղափարներով այն հաւատքին՝ որ չի վա-
խեր երբեք ցնցումէ, չի գիտեր պար-
տութիւն և ոչ արեւմուտք, այլ կը ճանա-
պարհորդէ դարբնու հոսանքին մէջէն,
սփռելու համար ժամանակի մէջ յաւիտե-
նական լոյսը:

Հ. Խ. ՎԻՐԱՆԵՍԵԱՆ

ՄԻԼԱՆՈՒ ՄԻՒԹԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ-ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

ՅՈՒԼԻՍԻՍ սկիզբը՝ Հաստատութիւնս
իր դպրոցական վեցերորդ՝ տարեշրջանը,
իսկ Միլան հաստատուելուն երրորդ տա-
րեշրջանը կը լրացնէր: Անցած այս տա-
րեշրջանի մէջ (1925-26) Հաստատու-
թիւնս ունեցաւ 60-ի չափ մնայուն որբ
սաներ, որոնցմէ 40 հատը ներքին ուսա-
նողներ էին, այսինքն որբանոցին մէջ կա-
նոնաւոր դասընթացը ընող որբեր, իսկ
մնացածները զուրար քաղաքին մէջ գա-
նազան հաստատութիւններ և կամ ար-
հեստանոցներ կը յաճախէին:

Կարող ենք ըսել, որ երեք ուրոյն տար-
րիւր ունեցանք որբանոցիս մէջ. Նոյեմբրին
ուսանողներ, Արտաքին ուսանողներ և Ար-
հեստարներ: Կարելի չէ ճշդել ասոնց
մասնակի թիւերը, որովհետեւ տարուան
ընթացքին երբեմն աւելցան երբեմն պակ-
սեցան:

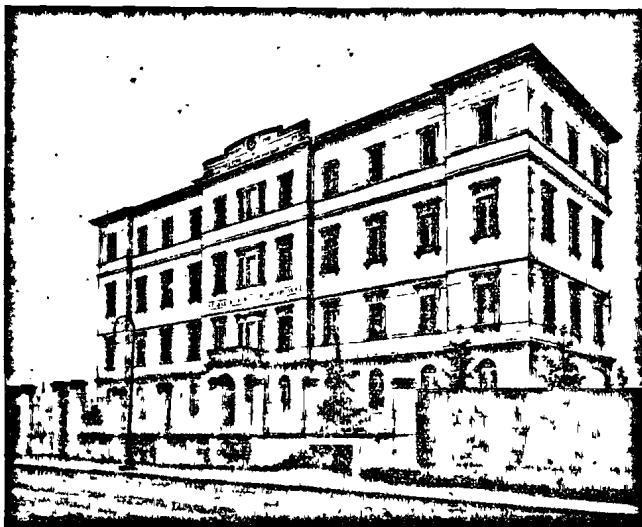
1926ի յունուարին մէջ Տեսչութիւնը
կը փոխուէր. սկսուած կրթական գործու-
նէութիւնը անդադրում շարունակուեցաւ:
Որբանոցիս վարչութիւնը յատկապէս աշ-
խատեցաւ արհեստաւոր տղոց դիրքը բար-
ւոցելու՝ լաւագոյն գործատուներուն մէջ
զանոնց տեղաւորելով, և մասնագիտական
արհեստանոցներու մօտ դիմումներ կատա-
րելով անոնց զարգացումին համար: Այս
տարի հինգ շրջանաւարտ աշակերտ ունե-
ցանք մասնագիտական ճիւղի մէջ. երեք
հոգի՝ Թումանյան, Կէօշէրեան և Գասպա-
րեան պատանիք յաջողութեամբ ստացան
Շերամաքոսոսքան և յատուկ մեքենագի-
տութեան վկայականը. Պաղտատարեան,
Քեանհեանեան Նոյնպէս զովեստով ստացան
կերպասաշիւորեան և յատուկ մեքենագի-
տութեան վկայականը. ասոնց ընկերներէն
մէկ. հոգի ընթացքը դադարեցուց ֆիզիքա-

1. Միւթարեան Միւթարեան համար այս Որբա-
նոցը իր գոյութիւնն ունեցած է 1920ի Նոյեմբրեան
սկսեալ, երբ Պուլսոյ Քրիստոս Նուիրեան
Տուլէի, յանձն Քինեզիկոսոս Ժեմ Սրբազան Պապին,
այս Թաւաղանէն ճիշդ տարի մ'առաջ հայ որբերու հա-
մար բացած որբանոցին վարչութիւնը կը յանձնէր Միւթ-
արեան Հայրերու, Հազիւ տարի մ'անցած, Եղմբի ա-
ղետէն ետք, որբանոցը իրաւիւթ փոխադրուեցաւ, վե-
նեակոյ մօտ Ֆիէսոսոյ Եղմբիոյ կողմած զիւղը, և
անկէ ալ Միլան, ուր աղքատ աւելի դիւրաւ պիտի կա-
րենային արհեստի ու գործի հետեւել: Պուլսին փոխա-

դրուած այս որբերու Թուոյն՝ եկան աւելեալու վերջին
անգամ Յունաստանէն փոխադրուած որբեր, որոնց նա-
խորդներուն մէկ մասնն ինչ միասին հաստատուեցան
ներկայ Որբանոցին մէջ՝ Վիլաէ Ուսպիբա պողոտային
վրայ: Ուրեմն ներկայ Որբանոցս շարունակութիւնն է վեց
տարի առաջ Պուլսի ինքնուած «Քինեզիկոսոս Ժեմ» հայ
որբանոցին, և ոչ թէ Ռուսաստանէն բերուած 10-12 պա-
տանիներու համար բացուած որբանոցի մը, ինչպէս որ
ժամանակին՝ Իթիտոցը կ'աւանդէր Նոր Լուսին մէջ՝ Ռու-
սաստանէն հասած այդ որբերը զրեթէ ամբողջութեամբ
վեճեմեակ Մ. Ռ. Վարժարան փոխադրուած էին:

կան տկարութեան պատճառաւ: Երեք հոգի յանախեցիին Քարտինալ Ֆէրրարիի արհեստական վարժարանը. 10 հոգի քաղաքիս զանազան հաստատութիւններուն և արհեստանոցներուն մէջ հետեւեցան զինկոկրաֆիի, փորագրութեան, քանդակագոր-

գիքական կազմը նկատողութեան առնելով՝ ստիպուեցանք անոնց գործերուն տեսակը փոխել, ինչ որ մեր առջևը հանեց քաւական խոշոր խոշընդոտներ՝ ներկայիս տիրող գործի տագնապին համար, և այս դժուարութիւնը հարթելու գործին մէջ՝

Միխիթարեան Բարձրագոյմ Ուսամողարանն ի Միլան

ծորեան, զեղարուեստական կայեցարծութեան, մեքենագիտութեան, կոշկակարութեան և երաժշտական գործիներու շինութեան: Այս արհեստաւոր սաներէն 4 հոգի գիշերային դասախօսութեանց կ'երթային՝ Պրէրա Գեղարուեստից Ակադէմիայի գծագրութեան բաժնին՝:

Երբեմն՝ պարագաներու անյարմարութեան համար, և կամ տղոցմէ ոմանց ֆի-

ազնուօրէն և եռանդուն հոգւովը Տեսչութեան աջակցեցաւ Հաստատութեանս իտալացի սկստուտապետը Պ. Բրիւոյ:

Գալով ներքին ուսանողներու՝ անոնց չորս դասարան կը ձևացնէին, մէկը՝ Նախակրթարանի և երեքը կրթարանի. այս չորս դասարանները օրական 5-6 ժամ դասի պահէր ունենալով զպրոցական կանոնաւոր դասընթացը ըրին Որբանոցիս

1. Արհեստաւոր տղաց իրենց շարքականները կը բերեն ամէն շաբաթ օր և Տեսչութեան կը յանձնեն, իւրաքանչիւր որբ ունի ինսուգական անտուկի իր տետրը, որուն մէջ պարբերաբար կ'անցնին օտարեւած շաբա-

թականները. և այս գրամէն կը յատկացուի իւրացանչիւրին պէտք եղած զգեստեղէնի և երթևեկի անհատական ծախսը միայն:

ուսումնական ծրագրին համաձայն: Արտաքին շուրս ուսուցիչներ ունեցանք՝ Թուարանութեան, Ուսուցութեան, Հաշուակալութեան, Բնական պատմութեան, Գծագրութեան և իտալերէն լեզուի. հինգ ներքին ուսուցիչներ՝ Հայերէն, Ֆրանսերէն, Անգլիերէն լեզուներու, Պատմութեան, Աշխարհագրութեան և Կրօնագիտութեան համար:

Սկսածուսութիւնը Պոլսէն սկսեալ միշտ գոյութիւն ունեցած է Մխիթարեան Որբանոցին մէջ, և ասով մեր նպատակն եղած է սղոց սրտերուն և զգացումներուն մէջ միշտ վառ պահել և զօրացնել կարգապահութեան հոգին և նկարագրի կրօնով: Տղոց մտաւորական զարգացման հետ միասին՝ իրենց ֆիզիքականին համար ևս անհրաժեշտ եղած միջոցները ձեռք առնուած էին: Որբանոցիս օգասուն շրջապատին մէջ շինուեցաւ ընդարձակ մարզարանը: Շուէտական մարզանքը՝ որուն սիրայօժար ձեռնարկեցին մեր Մ. Ռ. Վարժարանի նախկին սաներէն Պ. Հանրի Թահթանեան և Պ. Վարդան Ճիւլանեան՝ ստիպողական էր որբանոցիս բոլոր սաներուն: Ներկայ մարզարանը օժտուած է մարմնակրթանքի անհրաժեշտ բոլոր արդի գործիքներով: Այս տեսակէտով ևս դարձեալ երախտապարտ կը զգանք ինքզինքնիս իտալիոյ կառավարութեան, որ Որբանոցիս հայթայթեց մարզանքի զանազան գործիքներ:

Մեր սաներուն ամենէն աւելի հաճելի զբօսանքն եղած էր սկստուական արշաւանքները՝ առանձին և կամ իտալացի սկաուտ խումբերու հետ, որոնք ամէն առթիւ և ամէն տեղ խանդավառ ընդունելութիւն կ'ընեն, և եղբայրական անկեղծ զգացումներով կը վերաբերուին իրենց հայ եղբայրներուն հանդէպ, ինչպէս որ սովորութիւն ըրած են այսպէս ըսելու: Տարուան ընթացքին Հաստատութիւնս կազմակերպեց նաև Թատերական գեղեցիկ ներկայացումներ՝ մասնակցութեամբ Մ. Ռ. Վարժարանի Համալսարանական Ուսանող Սաներուն, որոնք շատ մ'առիթներու մէջ

ցոյց տուին ու կու տան իրենց եռանդուն աշակցութիւնը, բարեացակամ հոգին՝ հանդէպ իրենց որբ եղբայրներուն: Հայ որբերուն կողմէն սարքուած հանդէսներուն՝ Միլանի հայ գաղութը միշտ հաճոյքով ներկայ գտնուած է:

Առիթն է երախտապարտ զգացումներով յիշելու հոս՝ քաղաքիս Վսեմափայլ Միլանաւոր Արքեպս. Դոգիի մեր որբերուն հանդէպ ցոյց տուած գովթն ու հայրական զօրովը: Ան միշտ համակրանօք ու հաճութեամբ ընդունած է Հաստատութեանս դիմումները և անպակաս ըրած է իր ազդեցիկ աշակցութիւնը զանազան առիթներու մէջ: Շնորհիւ Միլանաւորիս՝ կարողացանք այս տարի մեր որբերը օգափոխութեան տանիլ Մաննոնիին վիպական լճեզերեայ քաղաքը Լիբըռլ, ուր անոնք սիրով հիւընկալուեցան տեղւոյս Ազգերանդը Վոլթա արքեպիսկոպոսական վարժարանին մէջ, վայելելով օդափոխութեան յարմար ամէն հանգստութիւն ու դիւրութիւն. տասնևութ օր՝ լեռներու, բլուրներու ու լճին վրայ հաճելի պտոյտներ ունեցան, ստէպ՝ բաղնիք ըրին աւազուտ լճեզերքին վրայ, և իրենց արձակուրդի այս սակաւամթիւ օրերը մեծ ուրախութեամբ անցուցին:

Յուլիս 15ին, տարեկան քննութիւնները աւարտելէն հետք, անոնք արդիւնքէն զատելով, Տեսչութիւնս՝ համաձայն վճենտկոյ Մ. Ռ. Վարժարանի Տեսչութեան հետ՝ վճենտիկ անցուց իր որբ սաներէն երկու հոգի, հոն շարունակելու համար իրենց ուսումնական, ինչպէս որ եղած էր նաև նախորդ տարիներու ընթացքին:

ՆՈՒՌԻԱՏՈՒՆԵՐ

Տարուանս ընթացքին զանազան անձինք, իտալացի թէ ազգային, այլևայլ առիթներու մէջ ցոյց տուին իրենց համակրական զգացումը հանդէպ Որբանոց՝ Վարժարանիս, զրամական և այլ նուէրով յիշեցով մեր որբերը: Նոր տարիի առթիւ Մ. Ռ. ուսանողները՝ իրենց սարքած հան-

դէսով՝ կազանդի նուէրներ բաժնեցին բոլոր որբերուն: Զատիկ տօնին առթիւ Միւլանու զաղութի մեր ազգայիններէն մին, տղոց նուիրեց զատկական հաւկիթ և աւուշեղէն: Քաղաքիս իտալ. Արքայական Վարժարանի աշակերտուհիներէն չորս հայ օրիորդներ, Ալեանաքեան քոյրեր, որոնք միշտ ազնուական զգացումն ունին օգնեւ, լու հայ որբին, իրենց մէկ ձեռագործը

մատան փոխ Տեսուչը Պ. Ռիքալտոնէ » 200 —
 Կաթոլիկ համալսարանի փոխտեսուչը » 80 —
 Պ. Խ. Սիւրմէլեան » 200 —
 Ազնուասիրտ ազգայիններէն եղան անձինք՝ որոնք շատ մ'առիթներուն մէջ իրենց բարոյական աջակցութիւնը չզլացան որբանոցիս, ինչպէս Տքթ. Մ. Խանպէ-

Մուտք բարձր. Ուսամողարամի

Հաստատութեանս մէջ սարքուած հանդիսի մը առթիւ վիճակահանութեան դնելով ի նպաստ իրենց որբ եղբայրներուն՝ հաւաքեցին L. 257 —
 Ազգային եկեղեցական մը որ չուզեց յայտնել անունը . . . » 100 —
 Նոյնպէս ուրիշ անձ մը՝ ազգային » 100 —
 Որբերուն համակիր մը ազգային » 500 —
 Բրոֆ. Տրքթ. Արսլան . . . » 150 —
 Օր. Նուարդ Զոհրապեան . . » 100 —
 Ֆրանսական Աւետ. դրա-

կեան և Տքթ. Ֆելիքսեան, որոնք զանազան առիթներու մէջ յօժարակամ խնամեցին որբանոցին մէջ պատահած միջանի հիւանդները, Տեսուչիւնս իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ ամենուն, որոնք նիւթապէս ու բարոյապէս աջակցած են և իրենց համակրութիւնը ապացուցած են հանդէպ Միւլթարեան Որբանոցիս:

Միւլանու Միւլթարեան Որբանոց վար.

ժարանին նոր տարեշրջանը վերսկսան հոկտ. Եին: Միխիթարեան Միարանու-թիւնը՝ միշտ ու հաստատ նպատակ ունե-նալով իր վարժարաններու սաներուն, համալսարանականներուն, և մանաւանդ ներկայիս իր խնամոց ու հոգածութեան ներքեւ գտնուող որբերուն ներկայ կացու-թեան ընկերային պահանջին համեմատ բարձր դաստիարակութիւն ու կրթութիւն մը տալու, և խորապէս զգալով այս պա-տանիները լաւագոյն ապագայի մը համար պատրաստելու անհրաժեշտութիւնը, հիմ-նական փոփոխութեան ձեռնարկեց Մի-լանու նոր հաստատութեան մէջ, առանց երբեք վարանելու հանդիպելիք զօժարու-թեանց ու անհրաժեշտ զոհողութեան առ-ջև, և այդ շէնքը յատկացուց հայ երի-տասարդներու Ոստանոցարանի:

Տարիներ առաջ արդէն պէտքը տես-նուած ու մտովին ծրագրուած էր կարեւոր կեդրոնի մը մէջ հաստատութիւն մ'ունե-նալ և հոն հաւաքել Մուրատ Ռ. Վար-ժարանին մեր համալսարանական ուսա-նողները, որպէս զի անոնք ապրուստի ու բնակութեան և այլևայլ պարագաներու տագնապէն ու մտահոգութենէն բոլորովին ազատ, և քաղաքի վրդովիչ մթնոլորտէն թիչ շատ հեռու՝ կարենան մի միայն իրենց ապագայի գործին փաբիլ և այդ նպա-տակին ծառայել: Տիրող զօնաբերին կա-ցութիւնը և ներկայ յարմար առիթն ստի-պեցին վճռական քայլն առնել հիմնովին նոր ծրագրով նոր տարեշրջան մը սկսելու այս ուղղութեամբ:

Վերակազմութեւ հաստատութիւնս՝ Բեն-սիոնս՝ Ուսանողարան է Մ. Ռ. Վարժա-րանի շրջանաւարտ համալսարանականներու, արհեստի և արուեստի հետեւիլ ուզող մեր բոլոր սաներուն, որով ան նկատուած է նաև Մ. Ռ. Վարժարանի յոբնիք ար-հեստներու մի առանձին մասնաճիւղը:

Ասով մեր նպատակը եղած է՝ մէկտեղ հաւաքել մեր վարժարաններուն մէջ դաս-տիարակուող այս երկու տարբերը, և մեր խնամոց հսկողութեան ներքեւ պատրաս-տել ազգին և ընկերութեան օգտակար սի-

պար անհատներ: Ծրագրիս գործադրու-թիւնն սկսելու կարեւոր կէտերէն մին էր՝ նախ Որբանոցին մէջ գտնուող պատանի-ներուն վիճակը ապահովել, այս նպատա-կաւ Միարանութիւնը յարմար դատեց ուս-ման կարող սաները վննետիկ փոխադրել. և հոկտեմբեր 14ին՝ Միլանէն Վենետիկ Մուրատ-Ռաֆ. Վարժարան տարուեցան 11 որբեր, որոնք բարձրագոյն ուսումը հոն պիտի շարունակեն: Մնացած որբերը՝ ըստ կարգադրութեան տեղւոյն տեսչու-թեան՝ արձանագրուեցան Միլանի արհես-տի վարժարաններուն մէջ, ուր պիտի կարենան սովորիլ թէ՛ ուսումն և թէ՛ ար-հեստ: Այդ հաստատութեանց մէջ մեր տղաքը ցերեկօթիկ են. խմորվին առտուն կ'երթան ու երեկոյ կը վերադառնան՝ միշտ Տեսչութեան հսկողութեան ներքեւ: Ասոնցմէ 12 հոգի կը յաճախեն քաղաքիս լաւագոյն հաստատութիւնները *Umanita-ria* կոչուած բարեգործական ընդարձակ արհեստանոցը, ուր կը վայելին խնամք ու համակրանք, և ուր մեր որբերը պիտի կարենան սովորիլ մեքենագիտութեան զա-նազան ճիւղեր, ժամացուցագործութիւն, դերձակութիւն, դարբնութեան գեղարուես-տական զանազան գործեր, հիւանդութիւն, ատաղձագործութիւն, երեսնագործութիւն, ելեկարագիտութիւն, փորագրութիւն, քան-դակագործութիւն, զրաշարութիւն, կազ-մարարութիւն, ոսկերչութիւն:

Երեք պատանիք կ'երթեկեն *Arti-gianelli* կոչուած արհեստանոցը՝ կօշկա-կարութիւն, հիւանդութիւն և դերձակութիւն սովորելու համար: Այս հաստատութեանց մէջ մեր տղաքը առաւօտէ մինչև կէսօր կանոնաւոր դասախօսութիւն պիտի ունե-նան. կէսօրէն վերջ՝ գործնական ու փոր-ձառական աշխատութիւն: Անցեալ տա-րուան արդիւնքէն քաջալերուած, մեծ որ-բերէն շնորհ հոգի կերպասաշինութեան վարժարանը կը յաճախեն, և մի քանիներ՝ *Opera Cardinal Ferrari* վարժարանի ելեկարական բաժնին: Միջոցներ ձեռք առնելով Տեսչութիւնը կը ջանայ աշխա-տանոցներու, գործատուներու ծանր և

ծառայական գործերէն ցաշիլ բոլոր որ-
բերը և դնել այնպիսի վիճակի մէջ, որով
անոնք ապագային՝ արհեստի վկայականով
կարենան լաւագոյն դիրքեր գրաւել ար-
հեստագէտի առաւելութեամբը:

Բին ու մարտին սկիզբը՝ երկու ժնգամով
վճարելու պայմանաւ. մուտքի ատեն ու-
սանողը իբր աւանդ պէտք է յանձնէ բա-
ցէն 1000 (հազար) խալ. լիր:

Ներկայ Հաստատութեան Յայտագիրն

Ազօթարամ Բարձր. Ուսանողարանի

Հաստատութեան մէջ ձրիարար կ'ըն-
դունուին մի միայն Միխիթարեան վար-
ժարաններու աշակերտներէն անոնք՝ որոնց
ընդունելութիւնը կ'որոշուի Միարանու-
թեան վարչութեան կողմէն. դուրսէն ա-
ռջարկուած երիտասարդներու տարեկան
թոշակն է 4500 խալ. լիր, հոկտեմբե-

ռու Կանոնագիրը արդէն հրատարակուած
է. մանրամասն տեղեկութեան փափագող-
ներ կարող են ուղղակի դիմել Միխիթարեան
Միարանութեան հասցէին, և կամ Մի-
լանի Տեսչութեան հասցէին (Viale Um-
bria, 62, Collegio Armeno - Milano).

Հ. Յ. ԲՈՍՊԵՐՇԵԴԵԱՆ

